

До разової спеціалізованої вченої ради
Національна академія внутрішніх справ
03035, м. Київ, площа Солом'янська, 1

ВІДГУК

Офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора,

Копчі Василя Васильовича

на дисертацію Товпиги Ліни Миколаївни на тему

«Діяльність поліції: порівняльно-правове дослідження»

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Євроінтеграційні процеси та становлення України, як незалежної країни європейського рівня, призвело до основних вимог, що висуває сучасне суспільство до держави, а саме впевненість у власній безпеці, та відчуття захищеності від протиправних посягань усіх царин соціального життя людей з боку органів державної влади. Саме це зумовило до переформатування пріоритетів поліцейської сфери, а саме підвищення рівня ефективності охорони громадського порядку, прав і основоположних свобод людини та громадянина, що визначає подальший вектор розвитку нашої держави і особливо актуалізує потребу у підвищенні рівня ефективності діяльності поліції, як центрального органу виконавчої влади.

Закон України «Про Національну поліцію» 2015 року першочергово є переорієнтацією спрямування роботи цього органу державної влади з карально-репресивного на сервісно-публічний. Проте до цього часу залишаються нерозв'язаними питання: недосконалість законодавства, питання взаємодії поліції з громадськістю під час виконання службових обов'язків, соціальна захищеність працівників поліції, узгодженість дій центральних і місцевих

органів виконавчої влади, не розвинений рівень сервісно-публічних послуг тощо.

Зазначені недопрацьовані питання зумовлені не лише історичною спадщиною, а й певними прорахунками та недоліками влади в часи незалежності України, зокрема недостатньо ефективним здійсненням діяльності поліції. Саме тому необхідним видається комплексне порівняльно-правове дослідження, що до основних напрямів вдосконалення діяльності поліції в умовах євроінтеграції України.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення переконують в тому, що відповідні питання діяльності поліції є важливими проте недостатньо розроблені в науці та перспективні для дослідження.

Із цих міркувань є підстави стверджувати, що дана дисертанткою тема дослідження має пріоритетний характер, а отже, і високий рівень актуальності. Цінність даного до захисту дисертаційного дослідження зумовлюється науковими положеннями, які дозволяють розширити компаративне уявлення про порівняльно-правове дослідження діяльності поліції, а отже, сприятимуть підвищенню ефективності та реалізації в Україні.

Використання авторкою апробованого закордонного досвіду, що досягається в результаті проведення відповідних наукових розвідок в окресленій царині, шляхом співвідношення та зіставлення закордонного досвіду та національного, що дало можливість отримати якісно нові результати, а саме авторські визначення понять діяльність поліції, принципи поліції, функції діяльності поліції.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформовані в дисертаційному дослідженні, визначається виваженою та продуманою структурою наукового дослідження. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів (що охоплюють дев'ять підрозділів), висновків та списку використаних джерел. Дисертація викладено державною мовою. Анотація у стислій формі представляє основні

тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена державною та англійською мовами.

Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки завдань в цілому та окремих аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими та перспективними для дослідження.

Достатньо вдало дисертанткою сформульовано об'єкт дослідження, яким є суспільні відносини, що виникають у сфері діяльності поліції, а також його предмет, яким є діяльність поліції в контексті сучасних національних правових систем.

Для досягнення поставленої мети, дисертанткою було сформульовано та вирішено вісім дослідницьких завдань:

- з'ясувати стан наукового дослідження проблематики діяльності поліції в Україні та зарубіжних країнах, окреслити коло теоретичних і практичних проблем;
- виокремити методологічну базу дослідження для отримання обґрунтованих результатів;
- визначити та зіставити особливості історичних етапів розвитку діяльності поліції в Україні й інших державах шляхом аналізу та систематизації джерел наукового й нормативного спрямування;
- сформулювати авторське визначення поняття «діяльність поліції» за результатами систематизації наукових уявлень про суміжні поняття (юридична, правова та правоохоронна діяльність);
- зіставити принципи діяльності поліції за законодавством України й інших держав, запропонувати авторський підхід до вдосконалення вітчизняної нормативної бази;
- порівняти змістове наповнення функцій, що притаманні діяльності Національної поліції України й поліції Німеччини, Франції, Великої Британії, на підставі чого запропонувати власне бачення шляхів їх покращення;

– окреслити особливості нормативно-правового забезпечення діяльності поліції в Німеччині, Франції та Великій Британії на основі порівняння їх національних традицій та практичного досвіду;

– висвітлити й обґрунтувати вплив євроінтеграційних тенденцій на розвиток національного законодавства України про діяльність поліції, розробити пропозиції щодо його вдосконалення.

Вирішення вказаних завдань підтверджується як загальними висновками (стор. 153-159) так і висновками до окремих підрозділів дисертації (стор. 61-62, 109-111, 155-156).

Дисертація є комплексним порівняльно-правовим дослідженням діяльності поліції, що враховує її фундаментальні положення, основні напрями взаємодії поліції та суспільства. Нові дефініції понять, висновки та рекомендації, сформульовані Товпигою Л. М., мають вагому аргументацію, свідченням чого є використання широкого кола вітчизняного та зарубіжного законодавства. У своїй роботі, Товпига Л. М., продемонструвала високий теоретичний виклад матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання, аналізувати наукові джерела, міжнародні а національні нормативно-правові акти. При співставленні принципів та функцій діяльності поліції досліджуваних країн, авторка у багатьох випадках формулює власну позицію. Вміле використання широкого спектру світоглядних та інших основ, дослідницьких підходів, конкретно наукових методів, позитивно вплинули на ступінь достовірності та обґрунтованості результатів порівняльно-правового дослідження діяльності поліції.

Оцінка наукового рівня дисертації. Тема дисертаційної роботи Товпиги Ліни Миколаївни відповідає основним науковим напрямам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 роки, затверджених постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30, Плану основних заходів Міністерства внутрішніх справ України на 2021 рік (наказ МВС України від 28 грудня 2020

року № 920), відповідає пріоритетним напрямам наукових досліджень згідно з наказом МВС України «Про затвердження тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки» від 11 червня 2020 року № 454, Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки, затвердженим рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 21 грудня 2020 року (протокол № 23). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2019 року, протокол № 22, перезатверджено на засіданні Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 25 квітня 2023 року (протокол № 9).

Достовірність і наукова новизна положень, висновків та рекомендацій. Вагомим фактором, що актуалізувала необхідність вдосконалення законодавства України в сфері діяльності поліції та внесення теоретичних положень для підготовки змін і доповнень у цій сфері, стала загроза цілісності держави вторгненням на територію України сусідньої держави. Представлене дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній загальнотеоретичній юриспруденції, що здійснює комплексне порівняльно-правове дослідження діяльності поліції, що враховує особливості її сучасної організації та функціонування в Україні та інших зарубіжних держав. Дисертація містить нові пропозиції щодо вирішення поставлених завдань та удосконалення низки положень у сфері діяльності поліції.

Результати, одержані у межах дисертаційного дослідження, мають наукову новизну, що характеризують роботу як самостійне, комплексне монографічне дослідження.

Дисертантка запропонувала вперше авторське визначення таких понять, як діяльність поліції, принципи та функції діяльності поліції; переосмислено наукове уявлення про особливості нормативно-правового забезпечення діяльності поліції в таких державах, як Німеччина, Франція та Велика Британія, шляхом проведення порівняльно-правового аналізу чинного законодавства щодо компетенцій поліції та її взаємодії з громадянським суспільством;

проаналізовано особливості впливу євроінтеграційних тенденцій на розвиток вітчизняного законодавства у сфері діяльності поліції, у зв'язку з чим аргументовано шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності поліції в Україні за такими напрямками: професійна освіта, кадрове забезпечення, матеріально-технічне забезпечення, антикорупційний менеджмент, соціальні гарантії, партнерство з населенням й органами місцевого самоврядування; схарактеризовано теоретико-правову інтерпретацію поняття діяльності поліції шляхом виокремлення ознак явища та співвідношення з такими теоретичними категоріями, як «юридична діяльність», «правова діяльність», «правоохоронна діяльність» і «поліцейська діяльність».

Крім того, дослідником удосконалено: порівняльну характеристику принципів діяльності поліції в Україні та провідних країнах Європи; класифікацію функцій діяльності поліції в Україні й інших державах; теоретичні уявлення щодо змісту й класифікації міжнародних і європейських правових вимог до організації та здійснення діяльності поліції в умовах сучасних глобалізаційних процесів розвитку суспільства й технологій.

Дістало подальшого розвитку: уявлення про рівень теоретичної розробленості наукової проблематики діяльності поліції; система наукових знань про методологію порівняльно-правових досліджень визначеної проблематики та наукова періодизація генези діяльності поліції у світі й Україні.

Отже, висновки і положення, які містяться у дисертаційному дослідженні, відповідають визначеній меті, а також поставленим завданням та змістовно розкривають їх. Рекомендації щодо нормативного запровадження європейських стандартів, вдосконалення правової основи діяльності поліції, що має сприяти підвищенню рівня ефективності її роботи, можуть бути використані для подальших наукових досліджень у сфері діяльності поліції.

Все вище сказане дає достатні підстави зробити загальний висновок, що зміст дисертації Товпиги Л.М., в повній мірі розкриває тему роботи, завдяки чому можна вважати її завершеним науковим дослідженням.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження на наукових положень в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, знайшли відображення у 7 наукових публікаціях, з них 3 статті у періодичних наукових виданнях зарубіжних країн, 2 з яких входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію, та 4 статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України. Додатково положення дослідження відображені в 7 опублікованих тезах виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях.

Все вищезазначене свідчить про новизну, важливість та практичну значущість проведеного дисертаційного дослідження.

Підкреслюючи всі позитивні моменти дисертаційної роботи Товпиги Л.М. необхідно також вказати і на наявність дискусійних чи таких, що потребують додаткової аргументації положень.

1. На підставі проведеного вами порівняльного дослідження нормативно-правового забезпечення діяльності поліції, дисертантка наголошує на тому, що в межах запропонованих євроінтеграційних процесів, законодавство України потребує запозичення позитивного досвіду таких країн як Німеччина, Франція та Велика Британія, що мають досить розвинену нормативну базу що до діяльності поліції та високий рівень довіри до неї. Однак, євроінтеграційні тенденції передбачають використання уніфікації саме законодавства ЄС із складу якого Велика Британія вийшла в 2020 році. Таким чином, видається доволі дискусійним питанням що до доцільності дослідження нормативної бази цієї держави, саме крізь призму євроінтеграції. Саме тому, під час публічного захисту, додаткової аргументації потребує положення що до необхідності використання досвіду Великої Британії.

2. У підрозділі 2.2, що має назву «Принципи діяльності поліції в зарубіжних країнах та Україні», автором було розглянуто принципи діяльності поліції в Україні та в досліджуваних державах, розкрито їх змістовне наповнення, а також запропоновано перелік, яким можна було б доповнити

вітчизняне законодавство. До таких принципів дисертантка пропонує віднести: принцип вибірковості, консультування, ввічливості, допомоги в скрутних ситуаціях. Однак, при цьому, не розкрито їх змістовне навантаження, що ускладнює розуміння чому саме ці принципи варто застосувати в законотворчій діяльності під час удосконалення чинного законодавства.

3. У структурі анотації та вступній частині, дисертантка цілком обґрунтувала та приділила увагу питанням методологічного дослідження, що відповідають вимогам, які ставляться до підготовки такого рівня наукових робіт. Використання плуралізму при методологічному інструментарію, авторкою належним чином охарактеризовуються методологічні підходи та методи, які було використано для вирішення ряду пізнавальних завдань, сформованих у вступній частині. Водночас в анотації (стор. 2), вступі (стор. 15) та у загальних висновках (стор. 157-159), відсутня кореляція щодо єдності обраної методологічної бази. Саме тому, у процесі публічного захисту, бажано було б розкрити, що саме надало авторці використання такого інструментарію.

Загальний висновок по дисертації. Викладені вище дискусійні питання носять рекомендаційний характер, і тому істотно не впливають загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Товпиги Л.М.

Дисертацію оформлено відповідно до чинних вимог. Дисертаційна робота виконана українською мовою, стиль викладення – науковий. Дослідження є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

Вимоги академічної доброчесності дотриманні у повному обсязі, наявний висновок Unichек – позитивний.

Дисертація Товпиги Ліни Миколаївни на тему: «Діяльність поліції: порівняльно-правове дослідження» є завершеним монографічним дослідженням та відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та Наказу Міністерства освіти та науки України № 40 від 12 січня 2017

р., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 р., за № 155/30023.

Товпига Ліна Миколаївна, на основі публічного захисту, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

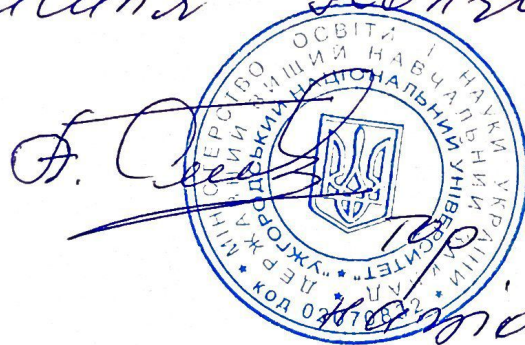
доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального права та процесу

Ужгородського національного університету

Василь, Василь КОПЧА

Ліна д. ю. н., професора
Василь *Копча* завідувачю.

А. Сивка перший проректор
ДВНЗ "Ужгородський
національний універ-
ситет"

Олександр Сивка